

MIRKO HARJULA

PUNARYSSÄ

Mirko Harjula

Punaryssä

romaani

ISBN 978-952-318-3049

Kustantaja: Books on Demand GmbH, Helsinki, Suomi 2015

Valmistaja: Books on Demand GmbH, Norderstedt, Saksa 2015

Prologi: 1977

Minä olen vanha. Kun yhdeksäs vuosikymmen kuluu, pakko se on myöntää. Vaikka kuinka tuntisi itsensä nuoreksi. Vaikka kuinka ei tunnu kuluneen kun kuukausi taikka pari siitä, kun pyörin näillä samoilla kulmilla otsatukka silmillä pillun tai pullon perässä.

Paitsi ettei näitä kulmia silloin ollut näin paljon.

Sitä säikähtää, kun katsoo vahingossa jonkun kaupan näyteikkunaan ja näkee siellä vanhan ukon. Minulla on valkoinen parta, joku harmaa jouhi seassa. Tukka on pyssynyt päässä, mitä nyt hiusraja vähän karannut. Kiitos siitä lappilaisille geeneille.

Tulipa hieno sana.

Siellä paleltui pää niiltä ketkä kaljuuntui varhain, niin ne eivät päässeet sukuansa jatkamaan. Tukka on ollut harmaa melkein kuusikymmentä vuotta. Silloin oli puolalaispaskojen mukamas internointileirillä niin nälkä, että tukasta lähti väri.

Minulla on baskeri päässä. Se on muotia. Kaikilla kunnan kumouksellisilla on sellainen. Vaikkei minun kumouksesta kukaan tiedä. Sen saatanan Tsen kumouksen tietävät kaikki. Kasvavat hedelmät. Ja miten härät on ikeessä. Meidän kaarteissa semmoinen egokumouksellinen olisi poljettu suohon. Nauru pääsi, kun lehdessä luki että se oli kylmätty jossakin latinamaan peräkylillä.

Punaista tähteä en siinä hatussa pidä, vaikka minun ehkä pitäisi. Ainakin minulla olisi siihen oikeus. Enempi kuin tuollaisilla vanhempiansa vastaan kapinoijilla, joi-

den mielestä suurin rikos on ollut kun isänsä pitivät samanlaisia merkkejä pystykorvan maalitauluina.

Minä synnyin väärään aikaan. Nyt sitä pitäisi olla nuori. Tytöt jakavat haaraansa kuin olisivat eilen sen keksineet, kun on ne pillerit. Ja monet ovat niin kumousasiaa. Taistelua. Kenen lippua kannat, sille pillua annat. Ei synny taistelua ilman maistelua, eikä kyllä sitä taistelua sen maistelun jälkeenkään.

Eikä olisi sotaa mihin mennä.

Joutua.

Päästä.

Se porukka ei taistelusta tiedä kuin sanan. Jos niille antaisi nyt tussarin käteen ja käskisi lähteä ampumaan niitä kahtakymmentä perhettä, niillä lorahtaisi kusi housuun.

Ehkä se on hyvä.

Puhiskoot nyt ja eläkööt sitten siivosti. Nyt on eri ajat. Me lähdettiin silloin kumoushommiin, koska porvari halusi itsenäisen maan jossa se voisi säilyttää valtansa, eikä bolseviikki pääsisi rajan yli antamaan työväelle aseita.

Sitten taas kun miettii, en minä ehkä niin vanha ole. Tätä maata johtaa tyyppi, joka olisi ampunut minut, jos olisi tiennyt, että minut olisi pitänyt ampua, eikä se ole kuin muutaman vuoden minua nuorempi. Hiihtelee ja kalastelee ja ärähtelee vähäisemmilleen.

Selkä on köyryssä, enkä minä saa öisin aina unta. Milloin joku nivel kolottaa, milloin on vatsa sekaisin tai kovalla, milloin taas tulee mieleen ja uniin ne kaikki raadot ja pelko mikä silloin oli koko ajan jossain taustalla. Silloin minä menen ulos, jossei ole liian kylmä. Kävelen ympäriinsä jotta uni tulee. Ruskea palsa päällä taaperran, eivät humalaiset ja sutkit tee vanhalle mitään, kun näkevät että on köyhä. On minulla silti nagani joskus mukana, vaikka taitaa kuulien parasta ennen -päivä jo olla mennyt. Ei ole tarvinnut näyttää.

Minulla oli toinenkin tykki, prouninkityyppinen. TT, Tokarevin järjestelmää Tulan kaupungista. Mutta se ei toiminut kunnolla, palautinjousi oli kai jotenkin löyhä, ja niin minä möin sen yhdelle juopolle. Se ei ollut päässyt Kaaren baariin portsareiden ohi, joten se tuli minulta mankumaan asetta kun tiesi että minulla sellainen on. Minä pöljä myin, kun en tiennyt mitä oli meneillään, ja se juoppo meni siihen baariin ja ampui portsarin. Olisi ampunut toisenkin, mutta mutka meni kesken jumiin.

Ei siitä ole pitkä aika, kun minä hain satamasta laivoilta aina pirtua. Laimentelin sitä ja kiertelin näitä kaupunginosia myymässä sitä juhlakansalle kapakoiden mennessä kiinni. Nyt ei vain enää jaksu. Vielä joku aika sitten kaikki tunsivat kaikki, väki luotti toisiinsa, mutta sen jälkeen maalta on tullut niin paljon sakkia, että kuviot ovat sekoittuneet. Jotkut perkeleen punkaharjulaiset tempaisivat minua kerran näköön ja ottivat pullon maksutta, enkä sen jälkeen ole myynyt kuin tutuille. On minulla rahaa. Vaikka sitä onkin vähän. Eläke, ja Lähetystö laittaa tilille aina vähän menneiden palvelusten muistoksi.

Jos haluaa, ettei kukaan huomaa, pitää olla esillä. Niin meitä opetettiin Moskovassa, kun yrittivät tehdä minusta vakoojaa ajat sitten. Kesällä on mukava istua tässä urheilukentän reunalla, kun paistaa, tai kuinka vain kunhan ei sada. Tähän tulee paahdettavan kahvin haju tuolta valkoisesta tehtaasta. Sitä osaa arvostaa sellainen, kuka on aina kahvista tykännyt, mutta ollut kauan sellaisissa paikoissa, missä ei kahvia ole.

Minulla on mustat lasit, eivätkä kaikki ihmiset näe mitä minä katselen. Ohikulkijoita tietysti ja niiden kummallisia vermeitä. Leveälahkeisia housuja minullakin oli silloin kun sakissa kuljin, mutta minulla oli vain otsis eikä tommoisia kuontaloita, joiden kantajasta ei tiedä mitkä väärät siellä haarakiilassa on.

Mutta kyllä minä enemmän katson tyttöjä. Nuoria, kymmenestä kahteentoista vanhoja, jotka tulee tuohon hyppimään vistiä koulun jälkeen taikka vapaapäivinä.

En minä niitä panna halua. Turha kuvitella että minä sellainen olen.

Enkä ole pitkään aikaan pystynytäkään.

Vaikka kyllä minä tuon ikäisiä olen pannut. Puolassa oli sellaisia juutalaisten ja rosvojen pitämiä riemuliiterteitä, joissa matami oli viisitoista ja kaikki tytöt sitä nuorempia. Kun ei niillä ollut muuta työtä, ja porukat oli tapettu tai kadonneet sotiin. Saattoi siinä olla jonkinlaista orjuutoustouhuakin mukana. Ei sillä silloin ollut niin merkitystä, kun jokainen päivä saattoi itsellekin olla viimeinen.

Jotkut sanovat, että täällä oli samanlaista kun me oltiin hävitty Vapaussota. Että tuon ikäiset työläisten ja köyhien lapset joutuivat päästämään sinne vielä karvattomaan reikänsä kenetkä tahansa, kellä oli antaa leipäpala siitä hyvästä, kun isi lahosi sorakuopassa tai laihtui leirillä. Ja minulle tulee hyvä mieli siitä, että kuitenkin on saatu aikaan sellainen maa ettei noiden tartte semmoiseen ryhtyä.

Minä sanon sitä sotaa Vapaussodaksi hiljaa mielessäni. Kirjoitan sen siellä isolla kirjaimella vielä. Ihan vain vittuillakseni vanhuuttaan hataran tyhjän pääni kaiuissa niille porvareille ja lahtareille, joiden rosvious ja kuppaus pakottivat köyhät ihmiset nousemaan kapinaan. Kapiinaan, jonka ne sitten kukistivat ja kirjoittivat siitä itselleen suuren sankariepistolän itsenäisyyden ja Vapauden hankkimisesta. Nyt niistä kirjoja pahimpia ei saa edes olla esillä missään, ja hyvä niin.

Mutta kyllä ne vielä jostain kaivetaan.

Kunhan me ketkä oltiin mukana ollaan kuoltu.

Se oli meidän työtätekevien ihmisten Vapaussota, ja me hävittiin se. Mutta sakemanni, hurri, porvari ja isäntä eivät kauaa saaneet voitollaan hehkua, kun keisari Ville

pantiin eläkkeelle, eikä Wilsonin pintaa Amerikasta herunut, jos ei köyhillekin annettu jotakin oikeuksia.

Siitä on pitkä aika. Silti tuntuu joskus kuin se olisi ollut äsken. Että sellaiset jutut, mitkä olivat sitten myöhemmin, olisivatkin olleet aiemmin. Enkä minä ollut sitä silloin katsomassa täällä.

Tuossa hiekkalaatikolla on pieni poika, parivuotinen korkeintaan, ja sen kyllästyneen näköinen vaalea äiti. Pojalla on vihreä ja valkoinen kukkakuvioinen lippalakki ja se puuhaa touhulla hiekkaa muoviseen ämpäriin. Nyt tuolta mäestä tulee portsari, kenen lapsi ja emäntä ne ovat. Portsarilla on leveä nyrkkeilykehässä muotoiltu pärstä ja pitkä kiharainen hiuskuontalo. Portsari katsoo minua ja heristää nyrkkiä, kun huomaa että minä katson. Mutta ei se ole ilkeä, toisin kun monet muut niistä portsareista. Ne juottavat alaikäisiä tyttöjä ja kyöräävät niitä kämpillensä töitten jälkeen, ja välittävät rosvojen kanssa varastettua kamaa. Olisiko tuo vähän liian yksinkertaisenkin sellaisiin hommiin.

Kun katsoo sivusta ja on paljon aikaa katsoa, näkee paljon kaikkea. Tuo portsari muistaa minut, kun se on pistänyt minut pari kertaa ulos kapakastansa. Minä olen aina tykännyt viinasta, ja minulle ovat tulleet nämä tämän seutukunnan kuppilat tutuiksi. Joskus minä olen nukahtanut pöytään, ja silloin minut on pantu ulos. Pää menee tupakasta pyörälle, ja kapakoissa polttavat kaikki, niin että joskus saattaa näyttää siltä kuin olisin enempi päissään kuin mitä olen.

Minulle maistui kyllä körsä kerran, mutta tupakanpoltto loppui silloin, kun sitä ei kerran ollut pitkään aikaan. Se jotenkin jäi. Siellä oli sellaisiakin jätkiä ketkä vaihtoivat leipäannoksensa tupakkaan, saivat nälästä heikkoina kuolemantaudin ja niitä kannettiin kohta kuoppaan. Että kyllä ne tietävät, ketkä sanovat että tupakointi tappaa.

Mutta nyttén minulla taas ajatus harhailee omia teit-
tänsä.

– Honni tulee huohkaa pojat huuhun! Portsari mölyää
pojallensa vitsinä, jonka on kuullut itse jostakin. Minä
muistan kuka ja missä sen ensi kertaa huusi. Silloin ei
ollut vitsin paikka. Poika kirahtaa, ja leveä suu näyttää
hammasrivin. Sen äiti katsoo sivulle tympiintyneen nä-
köisenä. Se on varmaan kuullut tuonkin jonkin kerran.
Portsari nostaa pojan olkapäillensä ja lähtee naisineen
tuonne valkoisia kerrostaloja kohti, noita mitä on tuossa
kolme saman näköistä rinnan.

Rumia taloja tekevät nykyään.

Miksei enää voi tehdä koristeita, ja kivistä sellaisia
niin kuin linnoja, mitä ennen olivat kaikki uudet talot.

Portsari tietää minut, vanhan ukon jonka voi joskus
päästää sisään kaljalle ja joskus ei. Mutta hän ei tiedä
sitä, että minäkin tiedän hänet. Se ei tiedä, että minun
isä, joka on kyllä kuollut jo, lähti tänne samasta pitäjästä,
päätyi samoihin hommiin, ja saatetaan me olla jotakin
sukuakin. Mitä serkumpi, sitä herkumpi, siellä sanottiin,
kun ei ollut paljon kestä valita kun mies alkoi emäntää
katsomaan.

Mutta minä en voi sitä kertoa. Minun entinen elämä ei
ole ollut sellaista, että voisin alkaa sillä leveilemään, eikä
minulla ovelsa oleva nimikään ole aina ollut.

Mistä minä tiedän mistä tuokin portsari on.

Kerran kysyin siinä kapakan ovelsa mistä se on. Murre
on tiukassa siinä jatkässä, ja se herätti minussa muiston,
niin että seurusteluhumalan vallitessa piti kysyä. Vastaus
siitä irtosi työllä, näki että ovat helsinkiläiset vittuilleet.

Portsari on siitä Venäjän rajan vierestä, Suomen kyl-
mimmästä kunnasta. Portsarin porukat ovat sen pitäjän
ryssän viemästä kirkonkylästä, mitä ei enää ole. Kunta-
keskus siirtyi silloin mitättömään risteyskylään, jota me
ei silloin kerran viitsitty käydä ryöstämässä, kun tiedet-

tiin ettei siellä mitään ryöstettävää ollut. Siinä tapahtumassa, joka sai sitten nimensä ihralaatikkopinoista, joille meidän suuri johtaja nousi vaahtoamaan satujaan. Ja josta, ja josta tuon portsarin isä lähti veljensä kanssa nuorena epäluuloansa mulkoilevana kloppina kyytimään meitä äiti Venäjälle, mutta ei sitten jäänyt sinne.

Onneksensa.

Ja tuon portsarin onneksi, ja sen pojan.

Mistä minä sen taas tiedän.

Kävin kerran katsomassa millaista siellä nyt on, ja se kyytipoika, nyt kaksi sotaa käynyt mies, sattui vastaan ja tunnisti minut. Melkein neljäkymmentä vuotta myöhemmin muisti minun pärstän, vieläkin ihmetyttää, mutta kyllä se saattaa jäädä mieleen kun tupaan tulee miehiä ase kädessä ja pitää lähteä pakkaseen kyytimään vieraaseen maahan. Hevonenkin me siltä otettiin silloin kun oltiin tultu perille Kanaseen, mutta annettiin sentään kotimatkalke evääksi läskiä ja näkkileipää. Ja vanhan näköinen minä saatoin olla jo silloin, kun puolenkymmentä vuotta olin ryvennyt kaikenlaisissa sodissa. No ja satuttiin me kerran naamakkain kun oli tämä viimeinen sota. Se muisti sen.

Sen pitäjän bussiaseman baarissa tingattiin tämän isännän kanssa, Arvi-pojan, ja minun piti valehdella paljon. Se sen veli, kuka oli kanssa meitä silloin ajamassa, oli kaatunut viimeisessä sodassa. Melkein itsekin herkistyin, kun tämä patu kertoi miten oli nähnyt Mauno-pojan nousevan kranaattikeskityksen jälkeen poteron reunalle, ja kun vielä yksi kranaatti oli sitten tullut.

Olen minä sellaista tietten nähnyt.

Oksentanut tyhjää mahaani naama ja takki tutun miehen veressä ja päänsisuksissa.

Katsonut vierestä kun toisesta vajuu elämä kenttään, eikä voi tehdä mitään.

Sitten sen poika, tämä tuolloin vielä tuleva portsari,

tuli bussilla lahtariarmeijan harmaassa röijyssä lomille ja ne lähtivät kotiinsa peräkyllille. Kuului olevan yhdeksäs penikka tulossa.

Minä kävin katsomassa hautuumaalta tutunnimisiä hautakiviä, näin pari tietämääni nimeä sen pitäjän teltan mallisen kirkon pihalla olevassa lahtarien sankaripatsaassakin, ja lähdin pois. Enkä ole takaisin mennyt. Olen minä helsinkiläinen vaikka olen ikäni tätä perseläpeä kaupungiksi vihannut. Vaikka olen aina yrittänyt täältä pois, on ollut joka kerta pakko tulla lopulta takaisin.

Sen reissun jälkeen minä kasvatin niin pitkän parran kuin kasvoi, ja aloin taas pitää laseja. Aluksi mietoja, nykyään jo pullonpohjavahvuuksilla, eikä siltikään näe niin hyvin. Ei Kalliossa tule oikeastaan enää vastaan niitä sen ajan tyyppejä. Ne on tapettu tai kuolleet tai paenneet maasta tai maalle, mutta varmuus on aina paras. Joitakin tyttöjä on joskus näkynyt, tai mitä tyttöjä ne enää ovat, mummoja kettupuuhka päällä, mutta eivät ne minua enää muista. Helvetin hyvä.

Kun portsari haihtuu ydinperheineen, minä oleilen tässä vielä jonkun aikaa. Minulla on taskussa auringonkukan siemeniä. Minä paahtelen niitä paistinpannulla joskus kotona ja jauhan sitten niitä kun muuta hommaa ei ole. Hampaat sentään on vielä suussa, eivät kaikki, muutama kullasta. Venäjä opettaa kaikkia ihme tapoja. Mutta aika kuluu kun koppuraiset sormet pukkaavat siemeniä parran sekaan, ja tuntuisi niin kuin ajatus kulkisi paremmin kun suu mäyhää niistä kuoret pois ja räkki ne maahan. Nuoriso tekee saman, mutta purukumilla. Minä en tykkää, imelää.

Tulee pilviä ja alkaa tihuuttaa vettä. Minä lähden saunaan. Yleiseen, niitä on vielä muutama.

Saunassa on lauteet täynnä ukkoja. Lauantai on pepupäivä. Ukkoja on eri ikäisiä, useimmat näöltä tuttuja. Niitä pitää morjesta, mutta ne tietävät etten minä paljon

puhu, eivätkä sitten muuta kuin ilmatilan laadusta jotakin tokaisevat. Istun vain löylyssä kuuntelemassa niiden turinaa katsellen vanhoja ja vähän nuorempiakin äijiä. Monella on perkeleellisiä arpia, ja muutamalta puuttuu käsi tai jalka.

Tuo äijä on täällä joskus arkenakin, tuo jolla on plastiikista veistetty alaleuka. Se ei puhu, mutta jos puhuisi, kiroaisi varmaan sekä ryssän että Mannerheikin, miehen joka johti suomalaiset neljästi sotimaan, kerran toisiansa vastaan.

Minä en jaksa enää sanoa sitä mielessäni Murha-Kustaaksi. Siksi kun Kom-teatteri on ominut senkin lempinimen. Kom-teatteri... kaikenlaista paskaa sitä meidänkin lähetystön rahoilla tuotetaan. Ei se perkeleen vapaaherra itselleen mitään voinut, eikä sille mihin paikkaan ja hommaan sen maailma milloinkin heitti. Se meillä Moskovasakin ymmärrettiin, ja siksi annettiin sen mennä Sveitsiin kuolemaan, vaikka sen kaikki keisarinajan aseveljet me pantiin matalaksi. Tai voi olla, että meillä oli joku sopimus sen kanssa. Että hän ei liikaa auta fasistia, niin me annetaan hänen elää, ja valko-Suomen.

Itse asiassa minulla meni elämä vähän samalla lailla kun sillä.

Sitä minä en kerro kellekään. Kaikki nuo muut ukot ovat saaneet vammansa sodassa minun puolta vastaan. Tuossa sakissa on minun ikäisiä äijiä, joilla on haalistunut ja levinnyt suojeluskunnan merkki tatuoituna käsivarteen, taikka joku havuornamentti Vapaussodan muistona, ja yhdellä keski-ikäisellä patulla lukee rinnassa fraktuuralla saksalainen lause. Hän on nuoruuden innossaan ikuistanut itseensä kunniansa olevan uskollisuutta sutiviikselle, joka vetäisi kuulan päähänsä keskieuropalaisessa bunkkerissa yli kolme vuosikymmentä sitten. Alla on kaksi salamaa ja kainalossa veriryhmän merkki.

Olen minä joskus kuullut, kuinka se kevyessä nousu-

kännissä samanhenkisten seuran miehittämässä nurkka-pöydässä puolustaa itseensä ja valintaansa. ”Ei me sellas-ta tehty”. Vaikka se tietää, ja pöytäseura tietää, ja minä tiedän, että justiin sellaista tehtiin. Tehtaankadulla on kortisto tuollaisista ihmisistä, ja meille meikäläisille se ja sen kaverit ovat fasisteja ja sotarikollisia. Ne eivät voi edes kuvitella, miten tarkkaan meillä on tutkittu kaikki mitä ne tekivät Neuvostoliitossa. Sekin, millaisia urotoita muuan suomalainenkin porukka Kaukaasiassa suoritti.

Minulla ei silti ole asiaan mielipidettä. Sodassa ollaan miten siellä ollaan. Armoa on turha pyytää, eikä sitä ku-kaan antaisikaan. Ja jos sotajoukolla on joku Suuri Aate, se oikeuttaa sen muka tuhoamaan ja tappamaan kaiken mitä joku Suuri Johtaja tai muu raivohullu haluaa tuhottavan ja tapettavan. Fraktuurasälli on tuhonnut ja tappanut.

Minä olen kanssa.

Ja ymmärrän, että jos siitä pitää puhua, se on parasta kieltää.

Useimmat muut äijät ovat täällä saunassa perheitän-sä paossa. Ne ovat kaikki nuorempia kuin minä. Ne jo-risevat harvakeen, joku on jo ottanut pöytäviinaansa ja törisee vähän rohkeammin siitä kun me Kiestingin loh-kolla kerran. Muut nyökyttelevät ja ynähtelevät. Minä en näihin keskusteluihin osallistu, sillä pitäisi valehdella, ja valheesta jää aina kiinni.

Olin minäkin siellä.

Paikannimet ja jotkut tapahtumat ovat tuttuja, mutta noiden sakissa minä en ollut. Omat ihokuvat minä poltin ajat sitten rumiksi arviksi vedettyäni ensin pirtulla ja ko-kaiinilla pääni niin sekaisin, ettei tuntunut missään. En-nen kuin seuraavana päivänä, vai olisiko ollut seuraavalla viikolla. Ne kuvat herättäisivät kyllä kysymyksiä, paloar-vet eivät niin paljon.

Mutta se on vain yksi sivujuonne tässä kaikessa. Niistä sodista minun piti.

1.

1915

Me seistiin siinä rivissä metsänreunassa ja paleltiin. Sinel-
lit ja huopahatut olivat lämpimät, mutta oli lyönyt suoja-
kelin, ja huopatossut olivat kastuneet, kun oltiin kuljettu
ryteikön läpi puolisääreen märässä lumessa. Ne, joilla oli
kiväärit, puristivat niitä hermostuneina. Joka toisella kä-
rysi mahorkkasätkä. Oltiin vakavaa väkeä, ja venäläisille
tyypillinen tyhjän pulina oli tällä kertaa katkennut.

Kun me oltiin kaikki tultu sieltä vesakosta esiin, pe-
rystä tuli pappi saattueineen ja alkoi kulkea rivin editse
päästä päähän molisten rukoustansa. Toisessa kädessä
sillä oli sellainen ketjujen päässä heiluva savuava peltipal-
lo, toisessa se näytti ikonia. Rykmentin ikonia. Apulaiset
messusivat kertosaettä ja ryssät ottivat hattunsa päältä,
kun pappi paarusti pönttöhatussaan ja kaavussaan ohit-
se suojassa hangessa kuin erikoinen musta varis. Ristin-
merkkiä tehtiin kiivaasti ja kumarreltiin. Minäkin otin
hatun päältä ja viuhtaisin pari ristiä, vaikken heidän
lahkoonsa ole koskaan kuulunut ja vähän fatalistina olen
säilynyt ikäni.

Mutta venäläisten kanssa pitää yrittää olla niin kun ne,
erilaisilla ei ole kaveria siinä porukassa, ja ei kai se joku
ristinmerkki haittaa tee. Tai ei silloin tehnyt. Tuli sitten
sellaisetkin ajat, että oli parempi jättää ristit huitomatta...
Puusepänpojan kuvaa pappi ei sentään tyrkyttänyt nuol-
tavaksi. Sakkia oli kuitenkin niin paljon, ettei tässä ollut
aikaa hoitaa hommaa täyden ohjelmiston mukaan. Rys-

sät kaivelivat kauluksistaan omia ristejään sen edestä ja pussailivat niitä.

Sängeksi ajettuun päähän tuli äkkiä kylmä, ja panin hatun takaisin sen peitoksi. Monet muutkin laittoivat, ja loputkin kun pappi oli turvallisen kaukana.

Paljas rinne nousi edessä loivana, vähän sulaneen lumen peitossa, ja meidän oli kai seuraavaksi lähdeittä sen yli. Näytti vähän siltä, että mäen laen takana näkymättömissä olisi joku, joka meidän pitäisi mennä sorkkimaan meidän neliteräisiin pistimiin.

Minulla ei ollut sellaista. Eipä ollut tussariakaan, johon sellaisen kiinnittäisi, eikä ollut kolmanneksella meidän porukasta. Ei riittänyt aseita, ja kiväärin oli annettu niille ketkä ampuivat paremmin. Minä en, kun näin jo silloin kauas vähän epätarkasti. Niille, keiltä puuttui, oli sanottu, että saatte ottaa jos joku haavoittuu tai kaatuu. Tai ottaa saksalaiselta. Kiitos paljon. Kiväärin sijaan minulla oli olkalapuissa vapaaehtoisen kolmivärinen reunusnauha ja poikkiviiva, jefreitorin merkki, sekä vyössä valtion hukari ja oma puukko. Hukari oli erikoinen pienen miehen tapainen juttu, jolla minun oli kai tarkoitus sitten raivata tieni Berliiniin tämän persereikäarmeijan kärjessä. Silputa matkalle sattuvat sakemannit kuin braatvursti ikään. Sillä lailla.

Tuuli vähän, ja sen mukana kuului jytinää. Tykeillä ampuivat jossakin kauempana. Vatsassa kiersi, heikotti, pelotti suoraan sanoen enemmän kuin ikinä ennen, ja kirosin mielessäni sen päivän jolloin polleana menin Helsingissä kasarmille värähtymään. En minä ollut ennen ollut rintamalla. Tänään minua kohti ammuttaisiin, ja minulta saattaisi mennä henki.

Tästä sakista ei ollut moni muukaan ollut sodassa. Rykmentti oli kyllä periaatteessa reserviläinen, ja jotkut olivat käyneet mukana häviämässä japanialaisille kymmenen vuotta sitten, mutta ei niitä montaa ollut. Enem-

mistö porukasta oli uuden kutsunnan perusteella nostettu kloppeja ja keski-ikäistyviä viiksiniekkvoja, siviileitä, joita oli koulutettu pari kuukautta, tylsytetty merenranta-vahteina ja tuotu nyt tänne tykinruuaksi.

Pappi meni menojaan pikku seurueineen, ja pataljoonankomentaja ratsasti rintaman eteen adjutanttinsa kanssa. Komentajan hevonen oli harmaa, ja siinä oli valkoisia pilkkuja. Everstiluutnanttikin oli harmaa, pilkuista en tiedä. Se oli kova vanha sotilas, viikset kuin mursulla. Japanin-sodassa se oli saanut mitaleita ja kultakahvaisen miekan. Tämän nyttien sodan syyttyä äijä oli aluksi jätetty kasarmille kokoamaan reserviläisistä pataljoonaa, tyyppi oli johtanut sen rykmentin mukana Puolaan, ja Puolassa pataljoona oli puoliksi tapettu. Jäänteet oli jaettu muille pataljoonille, ja haavoittunut komentaja oli saanut siirron komentamaan eri pataljoonaa.

Meitä.

Nyt hän sai siis johtaa toisen pataljoonansa rintamalle tapettavaksi.

Ei vaikuttanut rohkaisevalta.

Everstiluutnantti ja adjutantti, vaaleaviiksinen virolainen touhupetteri pakasta vedetyissä vänrikin olkalapuissaan, vaihtoivat muutaman sanan. Komentaja kaivoi kellon taskusta ja katsoi sitä. Komppanianpäälliköt kömpivät käskystä ratsujen juureen. Komentaja sanoi jotain komppanianpäälliköillekin ja ne palasivat äijärintaman eteen. Komentaja veti miekan esiin, komppanianpäälliköt käskivät ääni käheänä smirnon, ja vedettiin luut kasaan. Kamat kolahtelivat ja kilisivät, komppanianpäälliköiden sapelit suhahtivat kun ne vedettiin tupista, manttelit kahisivat ja valju aurinko sai teräviksi hiotut pistimet kiiltelemaan. Itse otin hukarin tupesta ja nostin sen eteeni lanteelta koukistettuun käteen terä kohti taivasta. Näin silmäkulmasta, miten pataljoonan viiri nousi hulmahtelemaan ukkorivin ylle, ja

plutoonanpäälliköiden pistimiin kiinnitetyt pienet liput lepattelivat.

Rivistä erkani vauhdilla komentajan denštšik, passari, lautanen kädessä ja siinä peltinen votkapikari. Nyt olisi maistunut kyllä itse kullekin. Passari kiidätti lautasen ja paukun komentajan ratsun juureen. Hepo röhkäisi vähän varmaan viinan haistaneena, ja puisteli luista päättään muka paheksuvan akan näköisenä.

– Uskon puolesta, tsaari isäsemme Nikolai Aleksandrovitšin puolesta, isänmaan puolesta! Komentaja kajautti niin kuin tässä tilanteessa varmaan kuului kajauttaa. – Hurraa!

– UrrraaaaaUrrraaaaaUrrraaaaa... me mölistiin vastaan, että varmaan vihulainen kuuli meidän olevan tulossa.

Komentaja otti votkapikarin ja kaatoi sen täytteen kurkkuunsa, nielaisi ja oli hetken vähän vaikean näköinen. Oli siinä puoli juomalasillista viinaa. Tottumuksella se meni silti alas. Juoppoja nämä kapiaiset olivat, niin kuin kaikki kapiaiset joka armeijassa ovat aina olleet.

Passari palasi ruotuun. Komentaja käänsi hevosen peräpään meihin päin, heilautti miekallaan, torvi töräytti pari säveltä, ja me lähdettiin kolmen miehen paksuisena rintamana kyntämään ylös viettävää niittyä.

Minä synnyin maailmaan Helsingin kaupungissa, kun tämä Nikolai Aleksandrovitš hallitsi ensimmäistä vuotta Venäjän keisarina, ja y. m. ja y. m., ja Suomen suuriruhtinaana, ja y. m. ja y. m. Kun minä täytin vuoden, Nikolai sai kruunun päähänsä. Niitä juhlia minä en muista.

Me asuttiin ankeassa slummissa Helsingin reunalla. Minun isä oli ovimikkona kapakassa, ja minulle syntyi vielä kaksi sisko. Kolmas kuoli synnyttäessä. Minä olin

Sata vuotta sitten maailma kuohuu sodissa ja vallankumouksissa. Sakipoika syrjäisen suuriruhtinaskunnan suurkaupungista ajelehtii tapahtumien laineilla pitkin maailmansotien rintamia, vallankumousten verilöylyjä ja sekavia sisällissotia. Aina on parempi surmata kuin tulla surmatuksi. Armeijat ja aatteet pettävät aina, mutta onneksi silkalla vihallakin pärjää. Onni on lopulta yksiö Kalliossa, Pobeda kadulla parkissa ja iltakalja kulmakapakassa.

Punaryssä on taksiyrittäjänä, historiantutkijana, tietokirjailijana ja kääntäjänä vaihtelevasti menestynyt Mirko Harjulan ensimmäinen yritys esitellä kiinnostuksensa kohteena olevaa aikakautta kaunokirjallisin keinoin.

BoDTM
BOOKS on DEMAND

www.bod.fi